

فهرست مطالب

قانون مدنی

۱۳	با اصلاحات و الحاقات بعدی.....
۱۳	مقدمه.....
۱۶	جلد اول - در اموال.....
۱۶	کتاب اول - در بیان اموال و مالکیت.....
۱۶	باب اول - در بیان انواع اموال.....
۱۶	فصل اول - در اموال غیرمنقول.....
۱۸	فصل دوم - در اموال منقوله.....
۱۹	فصل سوم - در اموالی که مالک خاص ندارد.....
	باب دوم - در حقوق مختلفه که برای اشخاص نسبت به اموال
۲۰	حاصل می‌شود.....
۲۱	فصل اول - در مالکیت.....
۲۳	فصل دوم - در حق انتفاع.....
۲۳	مبحث اول - در عمری و رقبی و سکنی.....
۲۵	مبحث دوم - در وقف.....
۳۱	مبحث سوم - در حق انتفاع از مباحات.....

فصل سوم - در حق ارتفاع نسبت به ملک غیر و در احکام و آثار املاک نسبت به املاک مجاور	۳۲
مبحث اول - در حق ارتفاع نسبت به ملک غیر	۳۲
مبحث دوم - در احکام و آثار املاک نسبت به املاک مجاور	۳۵
مبحث سوم - در حریم املاک	۴۰
کتاب دوم - در اسباب تملک	۴۱
قسمت اول - در احیاء اراضی موات و حیازت اشیاء	
مباحثه	۴۲
باب اول - در احیاء اراضی موات و مباحه	۴۲
باب دوم - در حیازت مباحات	۴۳
باب سوم - در معادن	۴۶
باب چهارم - در اشیاء پیدا شده و حیوانات ضالّه	۴۶
فصل اول - در اشیاء پیدا شده	۴۶
فصل دوم - در حیوانات ضالّه	۴۸
باب پنجم - در دفینه	۴۹
باب ششم - در شکار	۵۰
قسمت دوم - در عقود و معاملات و الزامات	۵۱
باب اول - در عقود و تعهدات به طور کلی	۵۱
فصل اول - در اقسام عقود و معاملات	۵۱
فصل دوم - در شرایط اساسی برای صحت معامله	۵۲
مبحث اول - در قصد طرفین و رضای آنها	۵۲
مبحث دوم - در اهلیت طرفین	۵۵
مبحث سوم - در مورد معامله	۵۵
مبحث چهارم - در جهت معامله	۵۶

۵۷.....	فصل سوم - در اثر معاملات
۵۷.....	مبحث اول - در قواعد عمومی
۵۸.....	مبحث دوم - در خسارت حاصله از عدم اجرای تعهدات
۶۰.....	مبحث سوم - در اثر عقود نسبت به اشخاص ثالث
۶۰.....	فصل چهارم - در بیان شرایطی که در ضمن عقد می‌شود
۶۰.....	مبحث اول - در اقسام شرط
۶۱.....	مبحث دوم - در احکام شرط
۶۱.....	فصل پنجم - در معاملاتی که موضوع آن مال غیر است یا
۶۳.....	معاملات فضولی
۶۶.....	فصل ششم - در سقوط تعهدات
۶۶.....	مبحث اول - در وفاء به عهد
۶۹.....	مبحث دوم - در اقاله
۷۰.....	مبحث سوم - در ابراء
۷۰.....	مبحث چهارم - در تبدیل تعهد
۷۱.....	مبحث پنجم - در تهاتر
۷۲.....	مبحث ششم - مالکیت مافیالذمه
۷۳.....	باب دوم - در الزاماتی که بدون قرارداد حاصل میشود
۷۳.....	فصل اول - کلیات
۷۴.....	فصل دوم - در ضمان قهری
۷۴.....	مبحث اول - در غصب
۷۸.....	مبحث دوم - در اتلاف
۷۹.....	مبحث سوم - در تسبیب
۸۰.....	مبحث چهارم - در استیفاء
۸۱.....	باب سوم - در عقود معینة مختلفه
۸۱.....	فصل اول - در بیع

۸۱.....	مبحث اول - در احکام بیع
۸۲.....	مبحث دوم - در طرفین معامله
۸۲.....	مبحث سوم - در مبیع
۸۵.....	مبحث چهارم - در آثار بیع
۹۲.....	مبحث پنجم - در خیارات و احکام راجعه به آن
۱۰۴.....	فصل سوم - در معاوضه
۱۰۵.....	فصل چهارم - در اجاره
۱۰۵.....	مبحث اول - در اجاره اشیاء
۱۱۳.....	مبحث دوم - در اجاره حیوانات
۱۱۴.....	مبحث سوم - در اجاره اشخاص
۱۱۶.....	فصل پنجم - در مزارعه و مساقات
۱۱۶.....	مبحث اول - در مزارعه
۱۲۰.....	مبحث دوم - در مساقات
۱۲۰.....	فصل ششم - در مضاربه
۱۲۳.....	فصل هفتم - در جعاله
۱۲۴.....	فصل هشتم - در شرکت
۱۲۴.....	مبحث اول - در احکام شرکت
۱۲۷.....	مبحث دوم - در تقسیم اموال شرکت
۱۳۰.....	فصل نهم - در ودیعه
۱۳۰.....	مبحث اول - در کلیات
۱۳۱.....	مبحث دوم - در تعهدات امین
۱۳۵.....	مبحث سوم - در تعهدات امانت گذار
۱۳۵.....	فصل دهم - در عاریه
۱۳۷.....	فصل یازدهم - در قرض
۱۳۸.....	فصل دوازدهم - در قمار و گرویندی

۱۳۸	فصل سیزدهم - در وکالت
۱۳۸	مبحث اول - در کلیات
۱۴۰	مبحث دوم - در تعهدات وکیل
۱۴۱	مبحث سوم - در تعهدات موکل
۱۴۱	مبحث چهارم - در طرق مختلفه انقضاء وکالت
۱۴۳	فصل چهاردهم - در ضمان عقدی
۱۴۳	مبحث اول - در کلیات
۱۴۴	مبحث دوم - در اثر ضمان بین ضامن و مضمونله
۱۴۶	مبحث سوم - در اثر ضمان بین ضامن و مضمونعنه
۱۴۸	مبحث چهارم - در اثر ضمان بین ضامنین
۱۴۹	فصل پانزدهم - در حواله
۱۵۰	فصل شانزدهم - در کفالت
۱۵۴	فصل هفدهم - در صلح
۱۵۶	فصل هجدهم - در رهن
۱۶۱	فصل نوزدهم - در هبه
۱۶۳	قسمت سوم - در اخذ به شفعه
۱۶۵	قسمت چهارم - در وصایا و ارث
۱۶۵	باب اول - در وصایا
۱۶۵	فصل اول - در کلیات
۱۶۷	فصل دوم - در موصی
۱۶۸	فصل سوم - در موصی به
۱۷۰	فصل چهارم - در موصی له
۱۷۰	فصل پنجم - در وصی
۱۷۲	باب دوم - در ارث
۱۷۲	فصل اول - در موجبات ارث و طبقات مختلفه وراث

فصل دوم - در تحقق ارث	۱۷۳
فصل سوم - در شرایط و جمله از موانع ارث	۱۷۴
فصل چهارم - در حَجَب	۱۷۶
فصل پنجم - در فرض و صاحبان فرض	۱۷۸
فصل ششم - در سهمالارث طبقات مختلفه وراثت	۱۸۱
مبحث اول - در سهمالارث طبقه اول	۱۸۱
مبحث دوم - در سهمالارث طبقه دوم	۱۸۳
مبحث سوم - در سهمالارث وراثت طبقه سوم	۱۸۶
مبحث چهارم - در میراث زوج و زوجه	۱۹۰
کتاب سوم - در مقررات مختلفه	۱۹۲
جلد دوم - در اشخاص	۱۹۳
کتاب اول - در کلیات	۱۹۳
کتاب دوم - در تابعیت	۱۹۷
کتاب سوم - در اسناد سجل احوال	۲۰۸
کتاب چهارم - در اقامتگاه	۲۱۱
کتاب پنجم - در غایب مفقودالاثرت	۲۱۲
کتاب ششم - در قرابت	۲۱۸
کتاب هفتم - نکاح و طلاق	۲۱۹
باب اول - در نکاح	۲۱۹
فصل اول - در خواستگاری	۲۱۹
فصل دوم - قابلیت صحی برای ازدواج	۲۲۱
فصل سوم - در موانع نکاح	۲۲۲
فصل چهارم - شرایط صحت نکاح	۲۲۶
فصل پنجم - وکالت در نکاح	۲۲۷
فصل ششم - در نکاح منقطع	۲۲۸

۲۲۸	فصل هفتم - در مهر
	فصل هشتم - در حقوق و تکالیف زوجین نسبت به یکدیگر
۲۳۳
۲۳۶	باب دوم - در انحلال عقد نکاح
۲۳۶	فصل اول - در مورد امکان فسخ نکاح
۲۴۰	فصل دوم - در طلاق
۲۴۰	مبحث اول - در کلیات
۲۴۲	مبحث دوم - در اقسام طلاق
۲۴۳	مبحث سوم - در عدّه
۲۴۴	کتاب هشتم - در اولاد
۲۴۴	باب اول - در نسب
۲۴۶	باب دوم - در نگهداری و تربیت اطفال
۲۵۰	باب سوم - در ولایت قهری پدر و جدّ پدري
۲۵۳	کتاب نهم - در خانواده
۲۵۳	فصل اول - در الزام به انفاق
۲۵۶	کتاب دهم - در حجر و قیمومت
۲۵۶	فصل اول - در کلیات
۲۵۹	فصل دوم - در موارد نصب قیّم و ترتیب آن
	فصل سوم - در اختیارات و وظایف و مسئولیت قیّم و حدود آن نظارت مدعیالعموم در امور صغار و مجانین و اشخاص غیررشید
۲۶۴
۲۶۷	فصل چهارم - در موارد عزل قیّم
۲۶۸	فصل پنجم - در خروج از تحت قیمومیت
۲۶۹	جلد سوم - در ادله اثبات دعوی
۲۷۰	کتاب اول - در اقرار

- ۲۷۰ باب اول - در شرایط اقرار
- ۲۷۲ باب دوم - در آثار اقرار
- ۲۷۳ کتاب دوم - در اسناد
- ۲۷۸ کتاب سوم - در شهادت
- ۲۷۸ باب اول - در موارد شهادت
- ۲۸۱ باب دوم - در شرایط شهادت
- ۲۸۲ کتاب چهارم - در امارات
- ۲۸۳ کتاب پنجم - در قسم
- ۲۸۷ قانون مسئولیت مدنی
- آئین‌نامه اجرائی قانون الحاق یک تبصره به ماده (۱۰۸۲) قانون مدنی
- ۲۹۵.....
- ۲۹۷..... قانون استفساریه تبصره ذیل ماده (۱۰۸۲) قانون مدنی
- ۲۹۹..... قانون راجع به تعیین قیم اتفاقی
- ۳۰۱..... نحوه محاسبه ارزش مهریه به وجه رایج کشور

قانون مدنی

با اصلاحات و الحاقات بعدی

مصوب ۱۳۰۷/۰۲/۱۸

مقدمه

در انتشار و آثار و اجراء قوانین به طور عموم

ماده ۱ (اصلاحی ۱۳۷۰/۰۸/۱۴)^۱ - مصوبات مجلس شورای اسلامی و نتیجه همه پرسی پس از طی مراحل قانونی به رئیس جمهور ابلاغ می شود. رئیس جمهور باید ظرف مدت پنج روز آن را امضاء و به مجریان ابلاغ نماید و دستور انتشار آن را صادر کند و روزنامه رسمی موظف است ظرف مدت هفتاد و دو ساعت پس از ابلاغ منتشر نماید.^۲

^۱ - اصلاحی ماده ۱ قانون اصلاح موادی از قانون مدنی مصوب ۱۳۷۰/۰۸/۱۴ مجلس شورای اسلامی.

^۲ .ر.ک مواد ۶ و ۱۰ قانون تعیین حدود وظایف و اختیارات و مسئولیت های رئیس جمهور مصوب ۱۳۶۵/۰۸/۲۲ مجلس شورای اسلامی.

تبصره (اصلاحی ۱۳۷۰/۰۸/۱۴)^۱ - در صورت استنکاف رئیس‌جمهور از امضاء یا ابلاغ در مدت مذکور در این ماده به دستور رئیس مجلس شورای اسلامی روزنامه رسمی موظف است ظرف مدت هفتاد و دو ساعت مصوبه را چاپ و منتشر نماید.

ماده ۲ (اصلاحی ۱۳۴۸/۰۸/۲۹)^۲ - قوانین پانزده روز پس از انتشار، در سراسر کشور لازم‌الاجراء است مگر آنکه در خود قانون، ترتیب خاصی برای موقع اجراء مقرر شده باشد.

ماده ۳ - انتشار قوانین باید در روزنامه رسمی به عمل آید.

ماده ۴ - اثر قانون نسبت به آتیه است و قانون نسبت به ماقبل خود اثر ندارد مگر اینکه در خود قانون، مقررات خاصی نسبت به این موضوع اتخاذ شده باشد.^۳

^۱ - اصلاحی ماده ۱ قانون اصلاح موادی از قانون مدنی مصوب ۱۳۷۰/۰۸/۱۴ مجلس شورای اسلامی.

^۲ - اصلاحی ماده واحده قانون اصلاح ماده ۲ قانون مدنی مصوب ۱۳۴۸/۰۸/۲۹ مجلس شورا.

^۳ - رأی وحدت رویه شماره ۷۴۵ - ۱۳۹۴/۰۸/۲۶ هیأت عمومی دیوان عالی کشور

نظر به اینکه ماده ۹ قانون آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب در امور مدنی مقرر می‌دارد: «آراء صادره از حیث قابلیت اعتراض و تجدیدنظر و فرجام، تابع قوانین فُجری در زمان صدور آنان می‌باشند.» و با عنایت به اینکه برحسب مستفاد از ماده ۳۲ قانون اصلاح قانون مبارزه با مواد مخدر... مصوب ۱۳۷۶/۰۸/۱۷، آراء

- ماده ۵-** کلیه سکنه ایران اعم از اتباع داخله و خارجه مطیع قوانین ایران خواهند بود مگر در مواردی که قانون استثناء کرده باشد.
- ماده ۶-** قوانین مربوط به احوال شخصیه از قبیل نکاح و طلاق و اهلیت اشخاص و ارث در مورد کلیه اتباع ایران ولو اینکه مقیم در خارج باشند مجری خواهد بود.
- ماده ۷-** اتباع خارجه مقیم در خاک ایران از حیث مسائل مربوطه به احوال شخصیه و اهلیت خود و همچنین از حیث حقوق ارثیه در حدود معاهدات مطیع قوانین و مقررات دولت متبوع خود خواهند بود.
-

محکومیت مرتکبین جرایم مواد مخدر به استثنای احکام اعدام که تا تاریخ ۱۳۹۴/۰۳/۳۱ صادر گردیده، قطعی و لازم‌الاجرا است و در قانون آیین دادرسی کیفری مصوب سال ۱۳۹۲ مقررات خاصی برای تجدیدنظر یا فرجام‌خواهی نسبت به این آراء وضع نگردیده است، بنابراین مقررات این قانون راجع به اعتراض به آراء با لحاظ حکم مقرر در ماده ۴ قانون مدنی که مقرر می‌دارد: «اثر قانون نسبت به آتیه است و قانون نسبت به ماقبل خود اثر ندارد، مگر اینکه در خود قانون مقررات خاصی نسبت به این موضوع اتخاذ شده باشد.» منصرف از آراء مورد اشاره است، بر این اساس، آراء شعب سی و هشتم و چهل و چهارم دیوان عالی کشور که با این نظر انطباق دارد، صحیح و قانونی تشخیص داده می‌شود. این رأی طبق ماده ۴۷۱ قانون اخیرالذکر در موارد مشابه برای شعب دیوان عالی کشور و دادگاهها لازم‌الاتباع است.

ماده ۸ - اموال غیرمنقول که اتباع خارجه در ایران بر طبق عهد و تمکک کرده یا می‌کنند از هر جهت تابع قوانین ایران خواهد بود.

ماده ۹ - مقررات عهدی که بر طبق قانون اساسی بین دولت ایران و سایر دول منعقد شده باشد در حکم قانون است.

ماده ۱۰ - قراردادهای خصوصی نسبت به کسانی که آن را منعقد نموده‌اند در صورتی که مخالف صریح قانون نباشد نافذ است.

جلد اول - در اموال

کتاب اول - در بیان اموال و مالکیت

به طور کلی

باب اول - در بیان انواع اموال

ماده ۱۱ - اموال بر دو قسم است، منقول و غیرمنقول.

فصل اول - در اموال غیرمنقول

ماده ۱۲ - مال غیرمنقول آن است که از محلی به محل دیگر نتوان نقل نمود اعم از اینکه استقرار آن ذاتی باشد یا به واسطه عمل انسان، به نحوی که نقل آن مستلزم خرابی یا نقص خود مال یا محل آن شود.

ماده ۱۳- اراضی و ابنیه و آسیا و هرچه که در بنا منصوب و عرفاً جزء بنا محسوب می‌شود غیرمنقول است و همچنین است لوله‌ها که برای جریان آب یا مقاصد دیگر در زمین یا بنا کشیده شده باشد.

ماده ۱۴- آینه و پرده نقاشی و مجسمه و امثال آنها در صورتی که در بنا یا زمین به کار رفته باشد به طوری که نقل آن موجب نقص یا خرابی خود آن یا محل آن بشود غیرمنقول است.

ماده ۱۵- ثمره و حاصل، مادام که چیده یا درو نشده است غیرمنقول است اگر قسمتی از آن چیده یا درو شده باشد تنها آن قسمت منقول است.

ماده ۱۶- مطلق اشجار و شاخه‌های آن و نهال و قلمه مادام که بریده یا کنده نشده است غیرمنقول است.

ماده ۱۷- حیوانات و اشیائی که مالک آن را برای عمل زراعت اختصاص داده باشد از قبیل گاو و گاومیش و ماشین و اسباب و ادوات زراعت و تخم و غیره و به طور کلی هر مال منقول که برای استفاده از عمل زراعت لازم و مالک آن را به این امر تخصیص داده باشد از جهت صلاحیت محاکم و توقیف اموال جزو ملک محسوب و در حکم مال غیرمنقول است و همچنین است تلمبه و گاو و یا حیوان دیگری که برای آبیاری زراعت یا خانه و باغ اختصاص داده شده است.